

**ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА; ПОРІВНЯЛЬНЕ
ПРАВознавство; ІСТОРІЯ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ**

УДК 340.13+94(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.2.32>

Станіслав Валерійович Васильєв,

*кандидат юридичних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
кафедра історії та суспільно-економічних дисциплін;*

<https://orcid.org/0000-0002-1470-4426>,

e-mail: stas.vasilev.83@ukr.net

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ
УСРР у 20-х рр. ХХ ст.**

Наукове дослідження присвячено особливостям правового регулювання повноважень працівників міліції УСРР у 20-х рр. ХХ ст. Досліджено норми законодавчих і підзаконних актів УСРР, які встановлювали права та обов'язки співробітників міліції. Вивчено норми відомчих та місцевих підзаконних актів різних органів влади УСРР, які встановлювали додаткові завдання для міліціонерів. Досліджено архівні документи, які містять відомості про функції та завдання працівників міліції в окремих місцевостях УСРР у досліджуваній період. Зроблено висновок, що в першій половині 20-х рр. ХХ ст. працівники міліції часто залучалися до виконання завдань, які не є характерними для правоохоронної діяльності. Водночас у другій половині 1920-х рр. були ухвалені законодавчі та підзаконні акти про звільнення міліціонерів від виконання невлас- тивих для них завдань.

Ключові слова: працівники міліції, повноваження, права й обов'язки, правове регулювання.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Належне правове регулювання повноважень працівників міліції забезпечує ефективну роботу правоохоронного органу та захист прав громадян. В окремі історичні періоди українські міліціонери залучалися до виконання багатьох завдань різних органів державної влади. Доволі показовим є період становлення української радянської міліції у 20-х рр. ХХ ст., коли правоохоронців залучали до виконання функцій інших органів радянської влади, відвертаючи їхню увагу від розслідування злочинів. Така ситуація впливала на результати боротьби зі злочинністю. Саме тому вивчення правового

регулювання повноважень працівників міліції УСРР у 1920-х рр. має актуальність.

Стан дослідження проблеми

Історичний досвід становлення органів радянської міліції в УСРР у 20-х рр. XX ст. відображений у працях багатьох науковців. Зокрема, проблеми трансформації органів управління міліцією на початку 20-х рр. XX ст. досліджував В. А. Греченко [1]. Ґрунтовне дослідження проблем становлення та розвитку міліції УСРР здійснено у праці О. М. Бандурки, В. А. Греченка та О. Н. Ярмиша [2]. Особливості кадрового забезпечення міліції УСРР в першій половині 20-х рр. XX ст. вивчав Д. В. Галкін [3]. Здійснення міліцією Харківщини у 1920-х рр. своїх повноважень відображено в наукових дослідженнях І. Д. Коцана [4; 5]. У працях вказаних науковців окреслені особливості створення та роботи органів міліції УСРР у досліджуваний період. Але проблеми правового регулювання повноважень працівників міліції спеціально вивчені лише І. Д. Коцаном [4]. Його наукова праця присвячена перевантаженню міліціонерів невластивими для них функціями у 20-х рр. XX ст. Таким чином, актуальною й необхідною видається підготовка спеціального наукового дослідження, присвяченого правовому регулюванню повноважень співробітників міліції протягом досліджуваного періоду.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення специфіки правового регулювання повноважень працівників міліції УСРР у 20-х рр. XX ст. *Завдання* наукового дослідження передбачають:

- встановлення особливостей закріплення в законодавчих і підзаконних актах УСРР прав та обов'язків працівників міліції в досліджуваний період;
- надання характеристики випадкам залучення працівників міліції до виконання функцій інших органів влади, які не є властивими для правоохоронців;
- визначення специфіки виконання місцевими органами влади норм законодавчих актів УСРР, що встановлювали повноваження та правовий статус органів міліції.

Наукова новизна дослідження

Вперше здійснено комплексний аналіз нормативно-правових актів, які у 20-х рр. XX ст. встановлювали повноваження працівників міліції УСРР. Окреслено особливості виконання місцевими органами влади республіки положень цих законодавчих і підзаконних актів. Опубліковано певну кількість архівних документів Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України, Галузевого державного архіву МВС України, Державних архівів Харківської, Київської та Дніпропетровської областей.

Виклад основного матеріалу

Визначення правового статусу органів правопорядку УСРР відбувалося на початку досліджуваного періоду. Науковці вказують на труднощі з кадровим та матеріальним забезпеченням міліціонерів, періодичні реформування системи органів управління міліцією. В. А. Греченко зазначає, що на початку 20-х рр. XX ст. відбувався процес створення й становлення органів міліції в Україні як органу правопорядку [1, с. 31]. Справді, протягом цього періоду тривав процес визначення повноважень працівників міліції. Дослідники О. М. Бандурка та О. Н. Ярмиш стверджують, що повноваження міліції у сфері провадження дізнання та попереднього слідства були встановлені у кримінально-процесуальних кодексах УСРР 1922 та 1927 рр. [2, с. 195]. Дійсно, норми процесуального законодавства закріплювали права та обов'язки радянських міліціонерів. Отже, протягом досліджуваного періоду відбувався процес створення органів радянської міліції, визначення правового статусу та повноважень працівників міліції УСРР.

У нормативно-правових актах УСРР, які передбачали створення радянської міліції, закріплювалися також і повноваження працівників міліції. Варто зауважити, що в законодавчих актах УСРР першої половини 20-х рр. XX ст. вживався термін «предмет відання міліції» для позначення повноважень працівника правоохоронних органів. Відповідно до Декрету РНК УСРР «Про організацію міліції» від 9 лютого 1919 р. метою створення міліції була охорона революційного порядку та особистої безпеки громадян¹. Наведене формулювання мети створення міліції не давало змогу встановити повноваження працівника органу охорони правопорядку.

Певний перелік прав та обов'язків працівника міліції вперше в українському радянському законодавстві було встановлено в постанові РНК УСРР «Про організацію залізничної радянської робітничо-селянської міліції УСРР» від 29 червня 1919 р. Однак у нормах цього законодавчого акта вживали поняття «предмет відання» для позначення повноважень міліціонерів. Згідно з § 4 названої Постанови до предметів відання залізничної міліції належали забезпечення законності та порядку на станціях залізниці, передусім боротьба з крадіжками на станціях та запобігання викраденню залізничного майна. Працівники міліції мали повноваження щодо виклику військ у випадках, передбачених особливими інструкціями, та залучення

¹ Про організацію міліції : Декрет Ради Народних Комісарів УСРР від 09.02.1919. *Збірник узаконень Робітничо-селянського уряду України*. 1919. № 7. Ст. 96.

населення до ремонтування шляхів сполучення¹. Отже, до повноважень працівників міліції належало як здійснення правоохоронних функцій, так і забезпечення організації ремонтних робіт на залізниці. В окремих випадках міліціонери мали право звернутися за допомогою до військовослужбовців для виконання покладених на них обов'язків. Варто звернути увагу на те, що в інструкції залізничної міліції термін «предмет відання» передбачав не тільки здійснення заходів із забезпечення порядку міліцією. Працівники міліції мали завдання та повноваження із боротьби зі стихійними лихами та можливість виклику військ у разі нападу на об'єкти, які охоронялися міліціонерами.

Д. В. Галкін звертає увагу на те, що до функцій транспортної міліції належало здійснення охорони інфраструктурних об'єктів залізниці: залізничних ліній і водних шляхів, залізничних споруд та ліній зв'язку. Також на працівників міліції покладалися обов'язки з охорони вантажів, супроводу товарних і пасажирських складів, охорони паливних складів і нафтосховищ, які були розміщені неподалік від залізничних шляхів сполучення [3, с. 96]. Отже, однією з функцій правоохоронних органів була охорона державного майна залізниць і вантажів, які пересуваються залізничним транспортом.

Варто проаналізувати норми Положення про радянську робітничо-селянську міліцію, затвердженого постановою РНК УСРР від 14 вересня 1920 р., які передбачали повноваження працівників міліції. Зокрема, відповідно до § 17 цього Положення до предмета відання міліції належали: підтримання порядку, запобігання правопорушенням та їх припинення, а також своєчасне повідомлення громадян про законодавчі й підзаконні акти органів радянської влади тощо. Крім того, норми § 18 Положення регулювали участь працівників міліції у проведенні обшуків і дізнань у кримінальних справах, які здійснювалися під керівництвом суддів та слідчих, визначали особливості зберігання речових доказів². Таким чином, норми зазначеного законодавчого акта встановили повноваження працівників міліції у сфері забезпечення правопорядку.

Необхідно наголосити на тому, що внаслідок ухвалення Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР від 14 вересня 1920 р.

¹ Про організацію залізничної радянської робітничо-селянської міліції УСРР : постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 29.06.1919 // Історія міліції України в документах і матеріалах (1917–1953 рр.) : у 3 т. / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. Київ : Генеза, 1999. Т. 1: 1917–1925 рр. С. 118–119.

² Про затвердження Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР : постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 14.09.1920. *Збірник узаконень Робітничо-селянського уряду України*. 1921. № 2. Ст. 70.

і постанови РНК УСРР «Про організацію радянської робітничо-селянської залізничної міліції УСРР» від 29 червня 1919 р. розпочався процес визначення прав та обов'язків працівника міліції. Варто зауважити, що тільки в 1922 р. набули чинності Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси УСРР. Вважаємо, що в умовах відсутності кодифікованого кримінального та кримінального процесуального законодавства визначити повноваження міліціонерів було складно.

Особливістю управлінської діяльності місцевих органів влади в першій половині 1920-х рр. є ухвалення багатьох підзаконних актів про залучення працівників міліції до виконання додаткових завдань, окрім охорони правопорядку. Здійснення таких функцій міліціонерами не було передбачено нормами Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР від 14 вересня 1920 р. У різних місцевостях УСРР міліція залучалася до виконання функцій інших органів влади, зокрема до несення гарнізонної служби¹, складання списків служителів церкви², допомоги страховим установам під час збору страхових сум³. Вінницька міська рада в 1920 р. зверталася до губернського управління міліції з проханням сприяти розшуку трудових дезертирів⁴. Привертає увагу факт передачі місцевої міліції Чорнобильського повіту Київської губернії в 1922 р. в підпорядкування повітового продовольчого комітету⁵. На нашу думку, покладення на органи міліції багатьох завдань, не пов'язаних із виявленням, розкриттям і попередженням злочинів, заважало міліціонерам виконувати свої безпосередні обов'язки.

З метою об'єктивного історичного дослідження повноважень органів правопорядку в досліджуваній період варто звернути увагу на

¹ Наказ Головного управління міліції НКВС УСРР від 10.04.1920 // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 6. Оп. 1. Од. зб. 17. Арк. 2.

² Стан і діяльність міліції та розшуку УСРР у 1924/1925 бюджетному році: зі звіту НКВС УСРР про діяльність за 1924–1925 рр. // ГДА МВС України (Галузевий держ. архів МВС України). Ф. 62. Оп.1. Од. зб. 9. Арк. 34–56.

³ Про сприяння органів міліції страховим установам : циркулярний лист начальника центрального адміністративного управління НКВС УСРР від 08.09.1924 // ДАХО (Держ. архів Харківської обл.). Ф. Р-563. Оп. 2. Од. зб. 24. Арк. 100.

⁴ Телеграма виконавчого комітету Вінницької міської ради губернському управлінню міліції з проханням посприяти в розшуку трудових дезертирів від 12.10.1920 // ЦДАВО України. Ф. 5. Оп. 1. Од. зб. 470. Арк. 81.

⁵ Про надання загону міліції у розпорядження повітового продовольчого комітету : наказ начальника Чорнобильського повітового відділу міліції, 1922 р. // ДАКО (Держ. архів Київської обл.). Ф. Р-109. Оп. 1. Од. зб. 53. Арк. 53.

випадки залучення працівників міліції до виконання невластивих правоохоронним органам завдань, які були зафіксовані в Катеринославській губернії. Наприклад, у 1923 р. на працівників міліції було покладено завдання надавати допомогу агентам товариства Британсько-Української продуктової компанії під час заготівлі яєць згідно із наказом начальника Катеринославської губернської міліції¹. Цікавий випадок трапився у Бердянському окрузі в 1923 р., де п'ять міліціонерів та командир кінного резерву були залучені до польових робіт у радгоспі «Енергія»². Не важко зрозуміти, що польові роботи зовсім не пов'язані з підтриманням правопорядку.

І. Д. Коцан наводить приклади залучення працівників міліції Харківщини до провадження дізнання за цивільними позовами, видачі довідок про утриманців, майновий стан, народження, втрату документів, до стягнення штрафів за безквитковий проїзд на залізниці [4, с. 104]. Звичайно, що сприяння судовому розгляду цивільних позовів не є характерною функцією для правоохоронних органів. Для стягнення штрафів за безквитковий проїзд на транспорті мають бути кондуктори і контролери.

Варто зауважити, що органи губернського управління УСРР іноді намагалися врегулювати відносини працівників міліції з іншими місцевими органами влади на підставі місцевих підзаконних актів. Наприклад, у жовтні 1920 р. начальником Київського губернського управління міліції було видано наказ «Про взаємовідносини міліції з місцевою владою»³. Наукове значення для підготовки дослідження має циркуляр Київського губернського управління міліції, виданий також у жовтні 1920 р., «Про організацію роботи міліції»⁴. Вказаний підзаконний акт регламентував завдання та розпорядок роботи міліціонерів, закріплював їхні посадові обов'язки у сфері охорони правопорядку. Необхідно звернути увагу на циркуляр начальника Київського губернського управління міліції «Про участь міліції у боротьбі

¹ Про надання працівниками міліції допомоги агентам товариства Британсько-Української продуктової компанії під час заготівлі яєць // ДАДО (Держ. архів Дніпропетровської обл.). Ф. Р-59. Оп. 1. Од. зб. 9. Арк. 198.

² Наказ по управлінню Бердянської окружної міліції від 27.03.1923 // ДАДО. Ф. Р-59. Оп. 1. Од. зб. 9. Арк. 11.

³ Про взаємодію міліції з місцевою владою : наказ начальника Київського губернського управління міліції, 1920 р. // ДАКО. Ф. Р-1893. Оп. 1. Од. зб. 183. Арк. 18.

⁴ Про організацію роботи міліції : циркуляр начальника Київського губернського управління міліції від 14.10.1920 // ДАКО. Ф. Р-1. Оп. 1. Од. зб. 87. Арк. 9.

з азартними іграми» від 12 вересня 1922 р.¹. Цей підзаконний акт передбачав заулучення працівників міліції до запобігання такому різновиду розваг та його припинення. Отже, місцеві органи управління міліцією намагалися впорядкувати повноваження та діяльність міліціонерів в окремих повітах і губерніях.

Варто зауважити, що іноді й в резолюціях КП(б)У приділялася увага діяльності міліції УСРР на початку 20-х рр. XX ст. Зокрема, згідно із циркуляром ЦК КП(б)У «Про боротьбу з бандитизмом» від 20 квітня 1921 р.² керівні партійні органи вимагали від правоохоронних органів посилення заходів із боротьби із «соціальним бандитизмом». Цей термін застосовувався для позначення повстанської діяльності загонів під керівництвом Н. Махна. Дослідник І. Д. Коцан також звертає увагу на те, що працівники міліції Харківщини здійснювали боротьбу з кримінальним та політичним бандитизмом [5, с. 504]. Отже, на початку 20-х рр. XX ст. перелік посадових обов'язків і повноважень працівників міліції поступово розширювався та доповнювався новими відповідно до багатьох місцевих підзаконних нормативно-правових актів.

Згідно з постановою ВУЦВК та РНК УСРР «Про надання органам міліції права застосування адміністративних стягнень» від 21 січня 1924 р.³ встановлювалися повноваження працівників міліції щодо застосування грошових стягнень до порушників громадського порядку. Зокрема, міліціонери отримали повноваження застосовувати штрафи до осіб, які були винуваті в порушенні підзаконних актів місцевих органів влади про охорону громадського порядку. Також працівники міліції отримали завдання й повноваження з нагляду за дотриманням правил торгівлі у громадських місцях відповідно до наказу НКВС УСРР «Про покладення на органи міліції контролю за виконанням обов'язкових постанов наркомату внутрішньої торгівлі УСРР» від 24 березня 1924 р.⁴ Варто звернути увагу, що норми цього підзаконного акта не встановлювали права міліціонерів застосовувати санкції за порушення правил торгівлі. У грудні 1924 р. було створено

¹ Про участь міліції у боротьбі з азартними іграми : циркуляр начальника Київського губернського управління міліції від 12.09.1922 // ДАКО. Ф. Р-1162. Оп. 1. Од. зб. 28. Арк. 49.

² Про боротьбу з бандитизмом : циркуляр ЦК КП(б)У від 20.04.1921. *Відомості ЦК КП(б)У*. 1921. № 1. С. 15.

³ Про надання органам міліції права застосування адміністративних стягнень : постанова Всеукр. Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних Комісарів УСРР від 21.01.1924. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 1–2. С. 13–14.

⁴ Про накладення на органи міліції контролю за виконанням обов'язкових правил торгівлі : Наказ НКВС УСРР від 24.03.1924 № 38. *Бюлетень НКВС УСРР*. 1924. № 5–6. С. 20–30.

промислової міліції. Згідно з постановою ВУЦВК та РНК УСРР «Про промислову міліцію» від 17 грудня 1924 р.¹ працівники промислової міліції виконували обов'язки з охорони державних, кооперативних або приватних підприємств. Підставою для охорони конкретного об'єкта був договір між управлінням міліції та певною організацією. Таким чином, перелік повноважень працівників міліції в середині 1920-х рр. поступово розширювався.

Отже, нормативно-правові акти УСРР, які визначали права та обов'язки працівників міліції у першій половині 1920-х рр., були не систематизовані. Ухвалювалося багато республіканських і місцевих підзаконних актів про залучення міліціонерів до виконання функцій інших органів влади, що суперечило нормам Положення про робітничо-селянську міліцію 1920 р.

Ситуація з визначенням повноважень працівників міліції змінилася у другій половині 20-х рр. ХХ ст. Повноваження міліціонерів були встановлені в розділі II «Загальні обов'язки міліції», що був складовою частиною Положення про робітничо-селянську міліцію УСРР, затвердженого постановою ВУЦВК та РНК УСРР 10 листопада 1926 р.² Зокрема, працівники міліції повинні були виконувати обов'язки з охорони революційного ладу, громадської безпеки та ін. Водночас зазначене Положення все ж таки не містило заходів впливу, які співробітники міліції мали право застосовувати для виконання своїх обов'язків. Перелік повноважень працівників міліції, необхідних для виконання покладених на них завдань, закріплювався в Адміністративному кодексі УСРР 1927 р.³ Зокрема, цей законодавчий акт встановлював повноваження міліціонерів щодо здійснення обшуків та виїмок, ревізій та конфіскацій, застосування зброї, особистого затримання громадян, накладення адміністративних стягнень. Правові засади участі працівників міліції у проведенні слідчих дій були встановлені нормами Кримінально-процесуального кодексу УСРР 1927 р.⁴ Отже, можна

¹ Про промислову міліцію : постанова Ради Народних Комісарів УСРР від 17.12.1924. *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України*. 1924. № 52. Ст. 325.

² Про затвердження Положення про радянську робітничо-селянську міліцію УСРР : постанова Всеукр. Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних Комісарів УСРР від 10.10.1926 // *Історія міліції України в документах і матеріалах (1917–1953 рр.)* : у 3 т. / П. П. Михайленко, Я. Ю. Кондратьєв. Київ : Генеза, 1999. Т. 1: 1917–1925 рр. С. 37–43.

³ Адміністративний кодекс УСРР 1927 р. *Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-селянського уряду України*. 1927. № 63–65. Ст. 1085.

⁴ Кримінально-процесуальний кодекс УСРР 1927 р. *Збірник узаконень Робітничо-селянського уряду України*. 1927. № 36–38. Ст. 168.

стверджувати про чітке встановлення прав та обов'язків працівників міліції, які охоплюються терміном «повноваження».

У другій половині 1920-х рр. керівництвом органів внутрішніх справ було видано низку підзаконних актів про звільнення працівників міліції від невластивих для правоохоронців повноважень. Відповідно до наказу Головного управління міліції НКВС УСРР «Про звільнення працівників міліції від обов'язку стягнення штрафу за безквитковий проїзд» від 20 серпня 1926 р.¹ працівники міліції втрачали повноваження щодо здійснення контролю та застосування грошових стягнень за безквитковий проїзд у громадському транспорті. Згідно із наказом Головного управління міліції та розшуку НКВС УСРР «Про звільнення працівників міліції від обов'язку стягувати штрафи за порушення обов'язкових постанов уповноваженого Народного комісаріату шляхів сполучення РСФРР при Раднаркомі УСРР» від 22 серпня 1926 р.² працівники міліції були позбавлені повноважень щодо здійсненню нагляду за виконанням наказів цього народного комісаріату. Вирішального значення для звільнення міліціонерів від невластивих для них функцій набула постанова ВУЦВК та РНК УСРР «Про звільнення органів міліції від обов'язків, що не випливають з їх безпосередніх функцій» від 1 серпня 1928 р.³ Адже відповідно до норм цього законодавчого акта працівники міліції не повинні більше залучатися до доставки судових повісток, виконання вимог податкових органів, видачі дозволів на купівлю швейних машин, інших подібних обов'язків. Окрім того, згідно з об'єктом НКВС та НКФ УСРР «Про звільнення органів міліції від обов'язків, що не випливають з їх прямих функцій» від 2 липня 1928 р.⁴ міліціонери були звільнені від обов'язку бути присутніми при здійсненні процесуальних дій фінансовим інспектором, якщо йому не чинять опір. Таким чином, у другій половині 20-х рр. ХХ ст. радянські міліціонери

¹ Про звільнення працівників міліції від обов'язку стягнення штрафу за безквитковий проїзд : наказ ГУРПСМ НКВС УСРР від 20.08.1926 № 136. *Збірник наказів міліції та розшуку УСРР*. 1926. Серпень. С. 26.

² Про звільнення працівників міліції від обов'язків стягувати штрафи за порушення обов'язкових постанов уповноваженого Народного комісаріату шляхів сполучення РСФРР при РНК УСРР : наказ ГУРПСМ НКВС УСРР від 22.08.1926. *Збірник наказів міліції та розшуку УСРР*. 1926. Серпень. С. 27.

³ Про звільнення працівників міліції від обов'язків, що не випливають з їх безпосередніх функцій : постанова Всеукр. Центрального Виконавчого Комітету та Ради Народних Комісарів УСРР від 01.08.1928. *Збірник узаконовень Робітничо-селянського уряду України*. 1928. № 21. Ст. 186.

⁴ Про звільнення працівників міліції від обов'язків, що не випливають з їх прямих функцій : об'єкт НКВС і НКФ УСРР від 02.07.1928. *Збірник наказів робітничо-селянської міліції УСРР*. 1928. Липень. С. 15–16.

були звільнені від виконання деяких функцій, які не є властивими для органу правопорядку. Перелік повноважень зазнав обмежень і скорочень.

Варто зауважити, що у другій половині 1920-х рр. права й обов'язки працівників міліції були врегульовані набагато чіткіше, ніж раніше. При цьому обов'язки були передбачені в Положенні про робітничо-селянську міліцію від 10 листопада 1926 р., а права – в Адміністративному кодексі УСРР 1927 р. Правоохоронці були звільнені від виконання різних завдань, функцій та обов'язків, які не були передбачені названими законодавчими актами.

Висновки

Протягом досліджуваного періоду повноваження працівників міліції визначалися на підставі різних законодавчих та підзаконних актів. На початку 20-х рр. ХХ ст. права та обов'язки працівників міліції були встановлені в Положенні про робітничо-селянську міліцію УСРР від 14 вересня 1920 р. Проте в різних місцевостях УСРР на підставі рішень місцевих органів влади міліціонерів часто залучали до виконання невластивих для правоохоронних органів функцій: сприяння агентам Британсько-Української компанії в заготівлі яєць, виконання польових робіт у радгоспі, сприяння страховим товариствам.

Водночас у другій половині 1920-х рр. повноваження співробітників міліції закріплювалися в Положенні про робітничо-селянську міліцію від 10 листопада 1926 р. та Адміністративному кодексі УСРР 1927 р. Повноваження працівників міліції у сфері дізнання та попереднього слідства встановлювалися у кримінально-процесуальних кодексах УСРР 1922 і 1927 рр. Ухвалювалися законодавчі й підзаконні акти про звільнення працівників міліції від виконання завдань інших органів влади: застосування штрафів за безквитковий поїзд, сприяння фінансовим інспекторам у зборі податків, доставка судових повісток.

Список бібліографічних посилань: 1. Греченко В. А. Трансформації в організації міліції на початку 1920-х років. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4. С. 21–33. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.02>. 2. Бандурка О. М., Греченко В. А., Ярмиш О. Н. Становлення та розвиток міліції України (1921–1930 роки): історико-правове дослідження. Харків : Золота миля, 2015. 492 с. 3. Галкін Д. В. Кадрове забезпечення міліції УСРР у першій половині 20-х років ХХ сторіччя // Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.) : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя створення університету (м. Харків, 22 листоп. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. С. 94–96. 4. Коцан І. Д. Негативні наслідки перевантаження невластивими функціями міліції Харківщини у 20-ті роки ХХ століття //

Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : тези доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консульгат. місія Європейського Союзу. Харків : ХНУВС, 2019. С. 103–105. **5.** Коцан І. Д. Участь робітничо-селянської міліції Харківщини в боротьбі з бандитизмом у 20-х роках ХХ ст. *Форум права*. 2012. № 1. С. 503–509. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_76.pdf (дата звернення: 28.04.2023).

Надійшла до редколегії 02.05.2023

Прийнята до опублікування 14.06.2023

Vasyliiev S. V. Legal regulation of the police officers' powers of the Ukrainian SSR in the 1920s of the XX century

The scientific study is devoted to the peculiarities of the legal regulation of the police officers' powers of the Ukrainian SSR in the 20s of the XX century. The problems of the activities of the police of the Ukrainian SSR in the period under study were studied by V. Hrechenko, O. Bandurka, O. Yarmysh, I. Kotsan and other researchers. The norms of the legislative and by-laws of the USSR, which established the rights and duties of police officers, have been analysed. The departmental and local by-laws norms of various authorities of the Ukrainian SSR, which set additional tasks for police officers, have been studied. The documents containing information on the functions and tasks of police officers in certain settlements of the Ukrainian SSR during the period under study have been studied.

The legislative acts of the USSR, on which the Soviet police was based, also determined the powers of the employees of this authority. In the early 20s of the XX century, the powers of police officers were enshrined in the Regulation on the Workers' and Peasants' Police of the Ukrainian SSR dated September 14, 1920. In the second half of the 1920s the rights and duties of police officers were established in the Regulations on the Workers' and Peasants' Militia dated November 10, 1926, and the Administrative Code of the Ukrainian SSR dated 1927. Police officers had to fulfill their duties to protect the revolutionary order and public safety. The Administrative Code of the Ukrainian SSR established the powers of police officers to carry out searches and seizures, requisitions and confiscations, the use of weapons, citizen detention, and the imposition of administrative fines. The powers of police officers in the field of the preliminary investigation were established in the Criminal Procedure Codes of the USSR dated 1922 and 1927.

It has been concluded that in the first half of the 1920s of the XX century, police officers were often involved in performing tasks that were not typical of law enforcement activities. At the same time, in the second half of the 1920s, legislative and by-law acts were adopted on the police officer exemption from performing tasks that were not typical for them.

Key words: police officers, powers, rights and duties, legal regulation.

